

Програму розроблено та внесено: Миколаївський національний університет імені В. О. Сухомлинського

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Зинякова Анжеліка Анатоліївна, доцент кафедри української мови і літератури, кандидат філологічних наук

Програму схвалено на засіданні кафедри української мови і літератури

Протокол від «29» вересня 2018 року № 1

Завідувач кафедри

української мови і літератури _____ (Філатова О. С.)

Програму погоджено навчально-методичною комісією університету

Протокол від «5» вересня 2018 року №

Голова навчально-методичної комісії університету _____ (Василькова Н. І.)

Вступ

Програма вивчення навчальної дисципліни «Теорія і практика мовленнєвої діяльності» складена Зиняковою А.А. відповідно до освітньо-професійної програми підготовки магістрів галузі знань 01 Освіта / Педагогіка спеціальність 014 «Середня освіта» 014.01 Середня освіта (Українська мова і література) освітня програма Українська мова і література; галузі знань 03 Гуманітарні науки спеціальність 035 «Філологія» 035.01 українська мова та література освітня програма Українська мова та література.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є специфіка наголошування лексем сучасної української літературної мови.

Міждисциплінарні зв'язки: курс покликаний звести струнку і досконалу споруду мовленнєвої довершеності, викінченості, яка спирається на основу, закладену іншими дисциплінами, а саме: курсом «Сучасної української літературної мови» (розділом «Орфоепія»), «Історії української мови», «Риторикою» тощо.

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мовленнєва практика індивіда тісно пов'язана зі знанням норм і всіх можливих варіантів літературної мови. Однак, нині діючою програмою не передбачено ґрунтовного вивчення нового лінгвістичного розділу «Акцентологія». Зважаючи на це, й виникає необхідність поглибленого вивчення акцентуаційних норм сучасної української мови фахівцями-філологами.

1.1. **Метою** запропонованої дисципліни «Теорія і практика мовленнєвої діяльності» є окреслення сучасних проблем української акцентології як найменш дослідженої ланки в сучасному мовознавстві.

1.2. Поставлена мета потребує вирішення таких **завдань**:

- з'ясувати особливості становлення та розвитку наголосової системи української мови;
- встановити й охарактеризувати закономірності наголошування лексем за класами слів;
- пояснити шляхи і причини виникнення паралельного акцентування (по можливості, подати рекомендований наголос);
- при засвідченні розбіжностей у наголошуванні тієї чи іншої лексеми в різних лексикографічних джерелах – уточнити літературну акцентуаційну норму.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими **компетентностями**:

Загальнопредметні:

- володіння сучасною українською мовою в її літературній формі, розуміння її діалектного різноманіття;
- знання зв'язків української мови та її типологічного співвідношення з іншими мовами, її історії, сучасного стану і тенденцій розвитку;
- знання основ теорії писемної та усної комунікації, володіння її методами і прийомами;
- уміння аналізувати українську мову у діахронічному та синхронічному аспектах, використовуючи систему основних понять і мовознавчих термінів;
- володіння основними методами лінгвістичного аналізу;
- володіння методами і прийомами створення різних видів і типів текстів;
- володіння методами і прийомами аналізу, інтерпретації та трансформації різних видів і типів текстів;
- вміння використовувати наукову, довідкову, методичну літературу з сучасної української мови;
- володіння навичками бібліографічного розшуку; знання основних бібліографічних пошукових систем, володіння прийомами бібліографічного опису різних джерел;
- володіння сучасними методами і прийомами опрацювання інформації в галузі професійної діяльності.

Фахові:

- знання сучасних проблем української акцентології як найменш дослідженої ланки у сучасному мовознавстві;
- знання особливостей становлення та розвитку наголосової системи української мови;
- характеристика закономірностей наголошування лексем за класами слів.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 3 кредити ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Кредит 1. Українська акцентна система.

Тема 1. Становлення та розвиток акцентуаційної системи української мови. Поняття про праслов'янську та давньокиївську акцентуаційні системи. Наголошування слів у староукраїнській мові. Характеристика «Грамастик...» Л. Зизанія, М. Смотрицького, І. Ужевича та О. Павловського. Акцентологія кінця XIX – початку XX століть. Характеристика найважливіших праць. Аспекти вивчення наголосової системи української мови в XX-XXI століттях.

Кредит 2. Акцентуаційні парадигми іменних частин мови та займенників.

Тема 2. Положення щодо акцентуації різних класів слів в українській мові: іменних частин мови та займенників. Акцентуація *іменників*: наголошування іменників чоловічого, жіночого та середнього родів. Особливості акцентуації лексем при відмінюванні; наголошування невідмінюваних іменників іншомовного походження; особливості акцентуації іменників-власних назв; семантична та семантико-граматична диференціація іменників за допомогою наголосу. Акцентуація *прикметників*. Паралельне наголошення прикметників. Семантична диференціація прикметників за допомогою наголосу. Наголошування кількісних та порядкових *числівників*. Акцентуація різних розрядів *займенників*.

Кредит 3. Акцентуаційні парадигми дієслів та дієслівних форм, прислівників, службових слів та вигуків.

Тема 3. Положення щодо акцентуації різних класів слів в українській мові: дієслів та дієслівних форм, прислівників, службових класів слів та вигуків. Наголошування *дієслів*: особливості наголошування дієслів при словозміні; паралельна акцентуація дієслів; семантична та семантико-граматична диференціація дієслів за допомогою наголосу; розрізнення за допомогою наголосу видових форм дієслів. Акцентування *дієприкметників* та *дієприслівників*. Наголошування *прислівників*. Акцентування службових частин мови (*прийменників, сполучників, часток*). Особливості наголошення *вигуків*.

3. Рекомендована література

Базова

1. Бондар О. І., Карпенко Ю. О., Микитин-Друженець М. Л. Сучасна українська мова: Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Лексикографія. К., 2006.
2. Волох О. Т. Сучасна українська літературна мова: Вступ. Фонетика. Орфоепія. Графіка і орфографія. Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія. Словотвір. - К., 1986.
3. Жовтобрюх М. А., Кулик Б. М. Курс сучасної української літературної мови. - К., 1972. - Ч. 1.
4. Історія української мови: Фонетика. - К., 1979.
5. Карпенко Ю.О. Фонетика і фонологія сучасної української мови: Навч. посібник для студентів філологічного факультету. - Одеса, 1996.
6. Курс сучасної української літературної мови : У 5-тьох Т./ За ред. Л.Булаховського. - К., 1951. - Т. 2: Українська мова.
7. Сучасна українська літературна мова: Вступ. Фонетика / За заг. ред. І. Білодіда. - К., 1969.
8. Сучасна українська літературна мова / За ред. А. Грищенка. - К., 1997.
9. Сучасна українська літературна мова / За ред. М. Плющ. - К., 1994.

10. Тоцька Н. І. Сучасна українська літературна мова: Фонетика. Орфоепія, Графіка. Орфографія. - К., 1981.

11. Українська мова / За ред. П. Дудика. - К., 1993. - Ч.1.

Допоміжна:

Аванесов Р.И. Ударение в современном русском литературном языке.-М., 1958.- 79 с.

Баранник Д.Х. Наголошення складних слів // УШШ.-1973.-№6.-С.24-30.

Білоштан А.П. Наголос членних прикметників у сучасній українській літературній мові.- К., 1958.-С.3-42.

Білоштан А.П. Про наголос іменників//Питання мовної культури.-1967.-Вип.І.-С.29-34.

Брандт Р. Начертание славянской акцентологии.-Спб., 1880.-340с.

Бровченко Т.О. Словесний наголос у сучасній українській мові (експериментальне дослідження).-К., 1969.-188с.

Булаховський Л.А. Український літературний наголос (характеристика норми).-К.; Львів, 1947.-54с.

Булаховський Л.А. Наголос та інтонація форм середнього роду в слов'янських мовах//Мовознавство.-1969.-№2.-С.18-25.

Булаховський Л.А. Вибрані праці: В 5-ти т.-К., 1977.-1983.-Т.2: Українська мова.-С.325-447; Т.4: Слов'янська акцентологія.-575с.; Т.5: Слов'янська акцентологія.-615 с.

Варава Н.В. Наголошування складних слів // Культура слова.-1991. - Вип.41.-С.43-46.

Вардомацкий Л.М. Особенности ударения существительных в русском, белорусском и украинском языках. - Минск, 1988.-128 с.

Васильев В.В. О значении каморы в некоторых дневерусских памятниках 16-17 веков: К вопросу о произношении звука о в велико-русском наречии // Сборник по русскому языку и словесности.-Л., 1929.-Т.І.-Вып.І.-І63 с.

Веселовська З.М. З історії українського наголосу // Наук. зап. Харків. пед. ін-ту іноз.мов, 1995.-Т.3.-С.59-80.

Веселовська З.М. Наголос іменників білоруської мови за пам'ятками 17 ст. у порівнянні з наголосом сучасної літературної мови // Філологічний збірник.-К., 1958.-С.145-156.

Веселовська З.М. Дублетні наголоси в сучасній літературній мові // Укр.мова в школі.- 1960.-№2.-С.16-21.

Веселовська. З.М. Наголос у східнослов'янських мовах початкової доби формування російської, української та білоруської націй (к. 16 – п. 18ст.). - Харків, 1970.-163с.

Веселовська З.М. Особливості наголосу іменників в українській літературній мові (к.18-20ст.) // Мовознавство.-1971.-№3.-С.21-30.

Веселовська З.М. Особливості наголосу прикметників в українській літературній мові (на матеріалі поетичної мови к.18-20ст.) // Мовознавство.-1972.-№5.-С. 56-61 .

Винницький В.М. Форморозрізнявальна роль наголосу в іменниках першої відміни // Рідне слово.-1972.-Вип.6.-С.55-62.

Винницький В.М. Дистинктивні функції наголосу в сучасній українській літературній мові: Дис. канд. філол. наук.- Запоріжжя, 1973.-231с.

Винницький В.М. Значеннева функція наголосу в іменниках жіночого роду // УМЛШ.- 1975.-№9.-С.31-40.

Винницький В.М. Хоч слова написані однаково (наголошення іменників середнього роду)//Культура слова.-1976.-Вип.10.-С.83-89.

Винницький В.М. А'втор-автори', дире'ктор-директори//Культура слова.-1977.- Вип.12.- С.89-94.

Винницький В.М. Семантико-граматичне розмежування слів за допомогою наголосу // УМЛШ.-1978.-№6.-С.34-43.

Винницький В.М. Наголошування префіксальних безсуфіксних іменників чоловічого роду // УМЛШ.-1979.-№6.-С.25-32.

Винницький В.М. Парокситонічна акцентуація дієслів на матеріалі поетичного мовлення І.Франка // Мовознавство.-1980.-№5.-С.14-23.

- Винницький В.М. Наголошування прикметників у поезії Т.Шевченка // УМЛШ.- 1981.- №3. -С. 26-30.
- Винницький В.М. Наголошування дієслів у поезії Івана Франка // УМЛШ.-1981 - №8.- С.44-46.
- Винницький В.М. Наголошування форм дієслова бути в поезії І.Франка (бу'ду-буду',- бу'деш-буде'ш) // Культура слова. -1981. -Вип. 21 .-С. 10-14 .
- Винницький В.М. Акцентуація дієприслівників у поезії Т.Г.Шевченка // Культура слова.- 1982.-Вип.22.-С.66-70.
- Винницький В.М. Акцентна дублетність і кодифікація (на матеріалі непохідних іменників чоловічого роду) // Мовознавство.-1983.-№6.-С.25-36.
- Винницький В.М. Наголошення іменників жіночого роду з суфіксом -к(а) у формах множини // УМЛШ.-1984.-№7.-С.45-49.
- Винницький В.М. Наголос у сучасній українській мові.-К.,1984.-160с.
- Винницький В.М. Акцентная система современного украинского литературного языка: Автореф. дисс. докт. филол.наук.-К. ,1985.-48с.
- Винницький В.М. Акцентні типи непохідних іменників чоловічого роду // Мовознавство.-1987.-№5.-С.46-55.
- Винницький В.М. Українська акцентна система: становлення, розвиток.- Львів, 2002. – 94 с.
- Винницький В.М. Акцентуаційні етюди. – Жовкла, 2004. – 280 с.
- Винницький В.М. Функційне навантаження українського наголосу. – Львів, 2010. – 373 с.
- Воронцова В.Л. Русское литературное ударение 18-20 вв.: Формы словоизменения, - М.,1979. - 327с.
- Гальчук В.Ю. З історії акцентуації прислівників в українській мові // Мовознавство.- 1995.-№6.- С.10-19.
- Гальчук І.Ю. Історія акцентуації іменників з суфіксом -ар (-яр) української мови // Мовознавство.- 1996.-И.- С.49-57.
- Головашук С.І. Про наголос у словах Украї'на, украї'нський // Питання мовною культури.- 1969.-Вип.3.- С.77-80.
- Горпинич В.О. Наголос у назвах жителів населених пунктів України // Мовознавство.- 1969.-№2.-С.67-72.
- Дибо В.А. Славянская акцентология: Опыт реконструкции системы акцентных парадигм в праславянском.-М.,1981.-272с.
- Дыбо В.А., Замятина Г.И., Николаев С.Л. Основы славянской акцентологии.-М.,1990.- 284с.
- Задорожний В.Б."Единого слова ради" // Культура слова.-1991.-Вип.41, С.38-41.
- Зализняк А.А. От праславянской акцентологии к русской.-М.,1985.-428с.
- Иллич-Свитыч В.М. Именная акцентуация в балтийском и славянском: Судьба акцентуационных парадигм.-М., 1963.-179с.
- Колесов В.В. История русского ударения: Именная акцентуация в древнерусском языке.- Л.,1972.-256с.
- Критенко А.П. Звукові варіанти // Мовознавство.-1967.-№1.-С.67-75.
- Мацьків П.В. Наголос і морфемна структура іменника // Мовознавство - 1994.-№1.-С.34-40.
- Мацьків П.В. Наголос і морфемна структура іменника в сучасній українській мові: Дис. канд. філол. наук.-К.,1994.-173с.
- Медушевський А.П. Складовий і словесний наголос української мови // УМЛШ.-1972.- №9.-С.26-34.
- Митрополит Іларіон. Український літературний наголос: Монографія монографія.- Вінніпег, 1952.-304с.
- Німчук В.В. Словник П.Беринди та його місце в історії лексикографії // Мовознавство.- 1978.-№2.-С.24-37.

- Огієнко І.І. Український наголос у 16 віці // Сб. ОРЯС.-Л., 1928.- Т.101.-№3.-С.444-451.
- Огієнко І.І. Східнослов'янський наголос у 14-м віці: Словник наголосів Чудівського Нового завіту 1355р.-Львів,1937.-102с.
- Павловский А. Грамматика малороссийского наречия.-Спб.,1818.-115с.
- Пилинський М.М. Деякі явища акцентології іменників // Закономірності розвитку українського усного літературного мовлення.-К.,1965.-С.85-94.
- Потебня А.А. Ударение /Подгот. к изд. В.Ю.Франчук.-К.,1973.-172С.
- Пристай Б.Р. Подвійне наголошування в сучасній українській літературній мові // УМЛШ.-1992.-№5-6.-С.41-42.
- Пристай Б.Р. Акцентні варіанти іменників та прикметників у сучасній українській мові: Дис. канд. філол. наук.-Львів,1995.-221с.
- Редькин В.А. Акцентология современного русского литературного языка.-М., 1971.-224с.
- Русанівський В.М. Закономірність у наголошуванні дієслів // УШШ.-1964.-№6.-С.16-21.
- Скляренко В.Г. Наголошування іменників першої відміни // УМЛШ.-1966.-№5.-С.22-25.
- Скляренко В.Г. Походження рухомості наголосу в іменниках типу книжка // Мовознавство.-1968.-№4.-С.58-61.
- Скляренко В.Г. Історія акцентуації іменників -а- основ української мови.-К.,1969.-148с.
- Скляренко В.Г. З історії акцентуації іменників середнього роду о-основ (іменники з кореневим наголосом) // Мовознавство.-1972.-№5.-С.62-69
- Скляренко В.Г. З історії акцентуації абстрактних іменників (іменники на -ння, -ття) // Мовознавство.-1973.-№4.-С.34-4.
- Скляренко В.Г. Історія акцентуації іменників української мови з суфіксом -ц(е) // Тези доповідей та повідомлень міжвузівської наукової конференції з питань східнослов'янського іменного словотвору.-К., 1974.-С.53-55.
- Скляренко В.Г. Історія акцентуації іменників п-основ української мови// Мовознавство.-1978.-№2.-С.14-23.
- Скляренко В.Г. Історія акцентуації іменників середнього роду української мови.- К.,1979.- 111с.
- Скляренко В.Г. Праслов'янські істонації і їх відображення в українській мові // Історія української мови.-К.,1979.-С.330-344.
- Скляренко В.Г. Історія акцентуації t-основ української мови // Мовознавство.-1979.-№5.- С.38-45.
- Скляренко В.Г. Наголошені вставні голосні в східнослов'янських мовах // Мовознавство.-1980.-№4.-С. 34-38.
- Скляренко В.Г. З історії акцентуації іменників при числівниках два(дві), три, чотири в українській мові // Мовознавство.-1983.-№1.-С.60-67.
- Скляренко В.Г. Нариси з історичної акцентології української мови.-К., 1983.-239с.
- Скляренко В.Г. История акцентуации имен существительных украинского языка: Автореф. дисс. докт. филол. наук.-К.,1983.-46с.
- Скляренко В.Г. Наголошення іменника сокіл у минулому і тепер// Культура слова.-1987. Вип.33.-С.72-74.
- Скляренко В.Г. Авторські наголоси в творах Т.Г.Шевченка // Культура слова.-1989.- Вип.37.-С.22-25.
- Скляренко В.Г. "Слово о по'лку..." чи "Слово о полку'.."? // Культура слова.-1990.-Вип.38.- С.74-76.
- Скляренко В.Г. Слова з двома наголосами в поетичних творах Лесі Українки // Культура слова.-1991.-Вип.40.-С.32-35.
- Скляренко В.Г. Наголошення іменника човен у минулому і тепер // Культура слова.-1992.- Вип.42.-С.90-92.
- Скляренко В.Г. Історія українського наголосу. Іменник. – К., 2006. – 709 с.
- Сологуб Н.М. У цві'ті - у цвіту' // Рідне слово.-1974.-Вип.8.-С.45-51.

- Суперанская А.В. Ударение в заимствованных словах в современном русском языке. - М.,1968.-310с.
- Федянина Н.А. Ударение в современном русском языке.-М., 1976.-304с.
- Франчук В.Ю. Праці 0.0.Потєбні з акцентології //Мовознавство.-1971.-№3.-С.38-46.
- Хазагеров Т.Г. Развитие типов ударения в системе русского именного склонения. - М.,1973.-171с.
- Чернецький В.К. Наголос іменників pluralia tantum // Рідне слово.-1971.-Вип.5.-С.67-73.
- Юрчук Т.Г. Зміни в системі акцентних варіантів (на матеріалі російської мови) // Мовознавство.-1971.-№3.-С.31-37.
- Словники
- Головащук С.І. Складні випадки наголошення: Словник-довідник.-К.: Либідь, 1995.-191с.
- Орфоепічний словник української мови: У 2-х т. / За ред. М.М. Пешак. – К.: Довіра, 2001.
- Погрібний М.І. Орфоепічний словник.-К.: Рад. школа, 1984.-629с.
- Погрібний М.І. Словник наголосів української літературної мови К.: Рад. школа, 1964.-639с.
- Русское литературное ударение и произношение: Опыт словаря-справочника // Под ред. Р.И.Аванесова и С.И.Ожегова.-М.,1955.-579с.
- Українська літературна вимова і наголос: Словник-довідник.-К.: Наук. думка, 1973.-724с.
- Інформаційні ресурси
- Сайт викладача
- Посилання на кількість підручників у бібліотеці.
- Бондар О. І. Сучасна українська мова : фонетика, фонологія, орфоепія, графіка, орфографія, лексикологія : навч. посіб. / О. І. Бондар, Ю. О. Карпенко, М. Л. Микитин-Дружинець. – К. : Академія, 2006. – 367 с. (25 примірників у бібліотеці МНУ ім. В. О. Сухомлинського)
- Сучасна українська літературна мова: підручник / А. П. Грищенко, Л. І. Мацько, М. Я. Плющ та ін. ; за ред. А. П. Грищенка. – К. : Вища школа, 1993. – 366 с. (100 примірників у бібліотеці МНУ ім. В. О. Сухомлинського)
- Сучасна українська літературна мова: підручник / М. Я. Плющ, С. П. Бевзенко, Н. Я. Грипас та ін. ; за ред. М. Я. Плющ. – К. : Вища школа, 1994. – 414 с. (120 примірників у бібліотеці МНУ ім. В. О. Сухомлинського).
- Скляренко В.Г. Нариси з історичної акцентології української мови / В.Г.Скляренко. – К., 1983. – 240 с. (4)
- Скляренко В.Г. Праслов'янська акцентологія / В.Г. Скляренко. – К., 1998. – 343 с. (10)
- Скляренко В. Г. Історія українського наголосу. Іменник / В.Г. Скляренко. – К., 2006. – 709 с. (2)

Джерела в інтернеті.

478027_38044_sklyarenko_v...
vynnytskyi_nagolos_u_such...
<http://irbis-nbuv.gov.ua/>

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО
Кафедра української мови і літератури

ЗАТВЕРДЖУЮ

Проректор із науково-педагогічної роботи

_____ Н. І. Василькова

5 вересня 2018 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ТЕОРІЯ І ПРАКТИКА МОВЛЕННЄВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Ступінь магістра

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

спеціальність 014 «Середня освіта»

014.01 Середня освіта (Українська мова і література)

освітня програма Українська мова і література;

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

спеціальність 035 «Філологія»

035.01 українська мова та література

освітня програма Українська мова та література

2018 – 2019 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни «Теорія і практика мовленнєвої діяльності» для студентів галузі знань 01 Освіта/ Педагогіка спеціальності 014 «Середня освіта» 014.01 Середня освіта (Українська мова і література); галузі знань 03 Гуманітарні науки спеціальності 035 «Філологія» 035.01 українська мова та література.

Розробник: Зинякова Анжеліка Анатоліївна, доцент кафедри української мови і літератури, кандидат філологічних наук, доцент _____(Зинякова А. А.)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри української мови і літератури

Протокол № 01 від «29» серпня 2018 р.

Завідувач кафедри _____ (Філатова О. С.)

«29» серпня 2018 р.

1.Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, освітньо-кваліфікаційний рівень (ступінь)	Характеристика навчальної дисципліни	
		<i>денна форма навчання</i>	
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка 03 Гуманітарні науки	Нормативна	
	Спеціальність 014 «Середня освіта», 035 «Філологія»		
Індивідуальне науково-дослідне завдання (наукова доповідь)	014.01 Середня освіта (Українська мова і література); 035.01 українська мова та література	<i>Рік підготовки:</i>	
		1-й	
Загальна кількість годин – 90 год.		<i>Семестр</i>	
		I-й	
		<i>Лекції</i>	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 год.; самостійної роботи студента – год.	Ступінь магістра	6 год.	
		<i>Практичні, семінарські</i>	
		10 год.	
		<i>Лабораторні</i>	
		<i>Самостійна робота</i>	
		74 год.	
		Вид контролю: залік	

Мова навчання – українська.

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 90 год.: 16 год. – аудиторні заняття, 74 год. – самостійна робота (18% ~ 82%).

2. Мета, завдання навчальної дисципліни та результати навчання

Мовленнєва практика індивіда тісно пов'язана зі знанням норм і всіх можливих варіантів літературної мови. Однак, нині діючою програмою не передбачено ґрунтовного вивчення нового лінгвістичного розділу «Акцентологія». Зважаючи на це, й виникає необхідність поглибленого вивчення акцентуаційних норм сучасної української мови фахівцями-філологами.

Тому **метою** запропонованої дисципліни «Теорія і практика мовленнєвої діяльності» є окреслення сучасних проблем української акцентології як найменш дослідженої ланки в сучасному мовознавстві.

Поставлена мета потребує вирішення таких **завдань**:

- з'ясувати особливості становлення та розвитку наголосової системи української мови;
- встановити й охарактеризувати закономірності наголошування лексем за класами слів;
- пояснити шляхи і причини виникнення паралельного акцентування (по можливості, подати рекомендований наголос);
- при засвідченні розбіжностей у наголошуванні тієї чи іншої лексеми в різних лексикографічних джерелах – уточнити літературну акцентуаційну норму.

Передумови для вивчення дисципліни: курс покликаний звести струнку і досконалу споруду мовленнєвої довершеності, викінченості, яка спирається на основу, закладену іншими дисциплінами, а саме: курсом «Сучасної української літературної мови» (розділом «Орфоепія»), «Історії української мови», «Риторикою» тощо.

Робоча програма навчальної дисципліни складається з **3-х кредитів**.

Результати навчання: знання з дисципліни сформують в свідомості філологів міцні знання сучасних акцентуаційних норм української мови, що наблизить їх до досконалого володіння рідного слова.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студент оволодіває такими **компетентностями**:

Загальнопредметні:

- володіння сучасною українською мовою в її літературній формі, розуміння її діалектного різноманіття;
- знання зв'язків української мови та її типологічного співвідношення з іншими мовами, її історії, сучасного стану і тенденцій розвитку;
- знання основ теорії писемної та усної комунікації, володіння її методами і прийомами;
- уміння аналізувати українську мову у діахронічному та синхронічному аспектах, використовуючи систему основних понять і мовознавчих термінів;
- володіння основними методами лінгвістичного аналізу;
- володіння методами і прийомами створення різних видів і типів текстів;
- володіння методами і прийомами аналізу, інтерпретації та трансформації різних видів і типів текстів;
- вміння використовувати наукову, довідкову, методичну літературу з сучасної української мови;
- володіння навичками бібліографічного розшуку; знання основних бібліографічних пошукових систем, володіння прийомами бібліографічного опису різних джерел;
- володіння сучасними методами і прийомами опрацювання інформації в галузі професійної діяльності.

Фахові:

- знання сучасних проблем української акцентології як найменш дослідженої ланки у сучасному мовознавстві;
- знання особливостей становлення та розвитку наголосової системи української мови;
- характеристика закономірностей наголошування лексем за класами слів.

3. Програма навчальної дисципліни

Кредит 1. Українська акцентна система.

Тема 1. Становлення та розвиток акцентуаційної системи української мови. Поняття про праслов'янську та давньокиївську акцентуаційні системи. Наголошування слів у

староукраїнській мові. Характеристика «Грамастик...» Л. Зизанія, М. Смотрицького, І. Ужевича та О. Павловського. Акцентологія кінця ХІХ – початку ХХ століть. Характеристика найважливіших праць. Аспекти вивчення наголосової системи української мови в ХХ-ХХІ століттях.

Кредит 2. Акцентуаційні парадигми іменних частин мови та займенників.

Тема 2. Положення щодо акцентуації різних класів слів в українській мові: іменних частин мови та займенників. Акцентуація *іменників*: наголошування іменників чоловічого, жіночого та середнього родів. Особливості акцентуації лексем при відмінюванні; наголошування невідмінюваних іменників іншомовного походження; особливості акцентуації іменників-власних назв; семантична та семантико-граматична диференціація іменників за допомогою наголосу. Акцентуація *прикметників*. Паралельне наголошення прикметників. Семантична диференціація прикметників за допомогою наголосу. Наголошування кількісних та порядкових *числівників*. Акцентуація різних розрядів *займенників*.

Кредит 3. Акцентуаційні парадигми дієслів та дієслівних форм, прислівників, службових слів та вигуків.

Тема 3. Положення щодо акцентуації різних класів слів в українській мові: дієслів та дієслівних форм, прислівників, службових класів слів та вигуків. Наголошування *дієслів*: особливості наголошування дієслів при словозміні; паралельна акцентуація дієслів; семантична та семантико-граматична диференціація дієслів за допомогою наголосу; розрізнення за допомогою наголосу видових форм дієслів. Акцентування *дієприкметників* та *дієприслівників*. Наголошування *прислівників*. Акцентування службових частин мови (*прийменників, сполучників, часток*). Особливості наголошення *вигуків*.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд.	сп
1	2	3	4	5	6	7
Кредит 1. Українська акцентна система. Тема 1. Становлення та розвиток акцентуаційної системи української мови	30	2	2			26
Кредит 2. Акцентуаційні парадигми іменних частин мови та займенників. Тема 2. Положення щодо акцентуації різних класів слів в українській мові: іменних частин мови та займенників	30	2	4			24
Кредит 3. Акцентуаційні парадигми дієслів та дієслівних форм, прислівників, службових слів та вигуків. Тема 3. Положення щодо акцентуації різних класів слів в українській мові: дієслів та дієслівних форм, прислівників, службових класів слів та вигуків. МКР	30	2	4			24
Усього годин:	90	6	10			74

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Становлення та розвиток акцентуаційної системи української мови	1
2.	Акцентологічні лексикографічні джерела	1
4.	Акцентуація іменних частин мови та займенників	2

5.	Акцентуація дієслів, дієслівних форм (дієприкметників та дієприслівників), прислівників, службових частин мови та вигуків	2
6	Складні випадки наголошування слів у сучасній українській мові. МКР	4
Разом:		10

6. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Становлення та розвиток акцентуаційної системи української мови (опрацювання монографічної літератури)	26
2	Акцентологічні лексикографічні джерела (укладання бібліографії акцентологічних словників української мови; підготовка презентації; виконання вправ)	10
3	Наголос у сучасній українській літературній мові (підготовка усної зв'язної розповіді з теми; складання словника акцентологічних термінів; виконання творчих вправ і завдань)	4
4	Акцентуація іменних частин мови та займенника (опрацювання теоретичних матеріалів, складання детальних конспектів, підготовка повідомлень)	12
5	Акцентуація дієслів, дієслівних форм (дієприкметників та дієприслівників), прислівників, службових частин мови та вигуків (опрацювання теоретичних матеріалів, складання детальних конспектів, підготовка повідомлень)	12
6	Складні випадки наголошування слів у сучасній українській мові (опрацювання одного з аспектів, складання детальних конспектів, підготовка повідомлень)	10
Разом:		74 год.

7. Індивідуальне науково-дослідне завдання:

Тема: Систематизація наголосу літературної мови шляхом вивчення мови творів письменника (укладання «Словника наголосів іменників «Енеїди» І.П. Котляревського)

Мета: використовувати набуті знання і вміння на практиці.

Завдання для кожного студента академічної групи:

1. Ознайомлення з монографією Ващенко В.С., Медведєва Ф.П., Петрова П.О. Лексика «Енеїди» І.П. Котляревського. – Харків, 1955. – 207 с.
2. Фіксація іменників за поданою монографією (кожен студент опрацьовує матеріал на певну букву алфавіту, визначену викладачем).
3. З'ясування акцентуації виписаних лексем за «Енеїдою» І.П.Котляревського.
4. Робота над укладанням словника.

Опис роботи: монографія Ващенко В.С., Медведєва Ф.П., Петрова П.О. Лексика «Енеїди» І.П. Котляревського (Харків, 1955. – 207 с.) фіксує в алфавітному порядку всі лексеми вказаної поеми з паспортизацією даних. За текстом твору, в якому використано силабо-тонічну систему віршування (чотиристопний ямб), нескладно визначити наголос того чи іншого слова. Наступний етап роботи – укладання словничка опрацьованих лексем. Матеріал подається в електронному варіанті.

8. Форми роботи та критерії оцінювання:

Усний виклад матеріалу, проблемне навчання, робота з підручником та монографічними джерелами, вправи, виконання тестових завдань, спостереження над мовним матеріалом.

Рейтинговий контроль знань студентів здійснюється за 100-бальною шкалою:

ОЦІНКА ЄКТС	СУМА БАЛІВ	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		екзамен	залік
A	90-100	5 (відмінно)	5/відм./зараховано
B	80-89	4 (добре)	4/добре/ зараховано
C	65-79		
D	55-64	3 (задовільно)	3/задов./ зараховано
E	50-54		
FX	35-49	2 (незадовільно)	Не зараховано

Відповідний розподіл балів, які отримують студенти за 3 кредити:

Поточне тестування та самостійна робота						МКР	залік	Накопичувальні бали/ сума
К 1	К 2	К 3						
90	90	90				30		300 б.

Розподіл балів із дисципліни

1. Відповіді на практичних заняттях – 1-5 б.
2. Доповнення на практичному занятті – 1-3 б.
3. Виконання та захист лабораторної роботи – 1-10 б. / 1-5 б.
4. Виконання самостійної роботи – 20 б. (кожна).
5. Підготовка повідомлення чи реферату (відповідно з його захистом) – 5 / 20 / 5 б.
6. Виконання контрольної модульної роботи – 0-30 б.
7. Підготовка мультимедійних презентацій до занять – 10 б.
8. Індивідуальне науково-дослідне завдання – 50 б.

При оцінюванні контрольної роботи враховується обсяг і правильність виконаних завдань:

- а) оцінка «відмінно» ставиться за правильне виконання всіх завдань;
- б) оцінка «добре» ставиться за виконання 75 % усіх завдань;
- в) оцінка «задовільно» ставиться, якщо правильно виконано більше 50% запропонованих завдань;
- г) оцінка «незадовільно» ставиться, якщо завдань виконано менше від 50 %.

Оцінки трансформуються в рейтингові бали у такий спосіб:

- “5” – 24-30 балів;
- “4” – 18-23 бали;
- “3” – 11-17 балів;
- “2” – 0-10 балів

9. Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є: завдання до практичних занять, завдання для самостійної та індивідуальної роботи (повідомлення, реферат, мультимедійна презентація), презентації результатів виконання індивідуального науково-дослідного завдання, тестові завдання, контрольні роботи.

10. Методи навчання

Усний виклад матеріалу, проблемне навчання, робота з монографічною літературою та іншими додатковими джерелами, вправи, спостереження над усним мовленням, спостереження над мовним матеріалом, порівняльний аналіз, виразне читання текстів; інтерактивні імітаційні методи (рольові ігри, ситуативні завдання); підготовка презентацій.

11. Методичне забезпечення

Желязкова В.В., Зинякова А.А. Наголошення іменних частин мови в поемі “Енеїда” І.П. Котляревського : [монографія] / Желязкова В.В., Зинякова А.А. – Миколаїв : Іліон, 2017. – 238 с.

- Зинякова А.А. Наголошення іменників в «Енеїді» І.П. Котляревського // Дисертація кандидата філологічних наук. – К., 1997. – 160 с.
- Зинякова А.А. Наголошення іменників *singularia i pluralia tantum* у поемі Л.Українки «Роберт Брюс, шотландський» // Ономастика і апелятиви: Збірник наук. праць. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2004. – Вип. 21. – С.93-96.
- Зинякова А.А. Наголошення іменників у поезії Л.Українки «Свята ніч» // Ономастика і апелятиви: Збірник наук. праць. – Дніпропетровськ: ДНУ, 2006. – Вип. 26. – С.26-30.
- Зинякова А.А. Історія становлення та виформування наголосової системи української мови // Матеріали Всеукраїнської студентської наукової конференції. Українська філологія: погляд із сьогодення. Збірник наукових праць. – Миколаїв: МНУ, 2011. – С. 201-206.
- Зинякова А.А. Особливості акцентування іменників у поетичній творчості письменників кінця 18-19 століть // Наукові записки. Серія «Філологічна». – Вип. 40. – Острог: Вид-во Національного університету «Острозька академія», 2013. – С. 36-39.
- Зинякова А.А. Особливості акцентування іменних частин мови у поетичній творчості письменників кінця 18-19 століть / Наукові праці: науково-методичний журнал. – Вип. 209. Т. 221. Філологія. Мовознавство. – Миколаїв: Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2014. – С. 33-36 (Співавтор Желязкова В.В.).
- Зинякова А.А. Наголошення дієприкметників у поемі «Енеїда» І.П. Котляревського / А. А. Зинякова // *Studia methodologica*. – Тернопіль : РВВ ТНПУ ім. В. Гнатюка, 2015. – Вип. 40. – С. 365–370.
- Зинякова А.А. Особливості наголошення дієслів в українських говірках Бузько-Інгульського межиріччя / А. А. Зинякова // Наукові праці: науково-методичний журнал. Серія “Філологія. Мовознавство”. – Миколаїв : Видавництво ЧДУ ім. Петра Могили, 2015. – Вип. 240. – Т. 252. – С. 36–41.
- Зинякова А.А. Наголос як суперсегментна одиниця мовлення / А. А. Зинякова, Г. Є. Петерсдорф // Слов'янська писемність у контексті християнської культури: матеріали круглого столу до Дня слов'янської писемності та культури; [за заг. ред. Н. В. Коч]. – Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2015. – Вип. 3. – С. 114–120.
- Зинякова А.А. Акцентуація особових дієслів у поетичній творчості І. Франка (на матеріалі збірки «Зів'яле листя») / А. А. Зинякова // Наукові праці: науково-методичний журнал. Серія “Філологія. Мовознавство”. – Миколаїв : Видавництво ЧДУ ім. Петра Могили, 2016. – Вип. 260. – Т. 272. – С. 51–55.
- Зинякова А.А. Акцентуація іменників чоловічого роду в поетичній творчості Ліни Костенко / А. А. Зинякова // Електронний науковий журнал «Текс. Контекст. Інтертекст». – Миколаїв : МНУ імені В.О. Сухомлинського, 2017. – Вип. 1. Режим доступу: http://text-intertext.in.ua/pdf/n012017/zinyakova_anzhilika_01_2017.pdf.
- Зинякова А.А. Наголошення особових дієслів у поетичній творчості І. Франка (на матеріалі поезій “Другого жмутку” збірки “Зів'яле листя”) / А. А. Зинякова // Науковий вісник Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського. Філологічні науки “Літературознавство” : збірник наукових праць / за ред. Оксани Філатової. – № 1 (19), квітень 2017. – Миколаїв, МНУ імені В.О. Сухомлинського, 2017. – С. 100–103.
- Зинякова А.А. Акцентуація іменників жіночого роду в поетичній творчості Ліни Костенко / А. А. Зинякова // Наукові праці : наук. журн. / Чорном. нац. ун-т ім. Петра Могили ; ред. кол. : Н.П. Матвеева (голова). – Миколаїв, 2017. – Т. 294. Вип. 282. – С. 43–48 (Філологія. Мовознавство).
- Зинякова А.А. Акцентуації суфіксальних іменників жіночого роду на –а, -я // Електронний науковий журнал «Текс. Контекст. Інтертекст». Миколаїв : МНУ імені В.О. Сухомлинського, 2017. Вип. 2. Режим доступу: <http://text-intertext.in.ua/index.php?id=192>.

Зинякова А.А. Акцентуація займенників у поемі «Наймичка» Т. Шевченка // Наукові праці : наук. журн. / Чорном. нац. ун-т ім. Петра Могили ; ред. кол. : Н.П. Матвєєва (голова). Миколаїв, 2017. Т. 299. Вип. 287. С. 36–39 (Філологія. Мовознавство).

Навчально-методичний комплекс з дисципліни.

12. Рекомендована література

Базова

- 1.Бондар О. І., Карпенко Ю. О., Микитин-Друженець М. Л. Сучасна українська мова: Фонетика. Фонологія. Орфоепія. Графіка. Орфографія. Лексикологія. Лексикографія. К., 2006.
- 2.Волох О. Т. Сучасна українська літературна мова: Вступ. Фонетика. Орфоепія. Графіка і орфографія. Лексикологія. Фразеологія. Лексикографія. Словотвір. - К., 1986.
- 3.Жовтобрюх М. А., Кулик Б. М. Курс сучасної української літературної мови. - К., 1972. - Ч.1.
- 4.Історія української мови: Фонетика. - К., 1979.
- 5.Карпенко Ю.О. Фонетика і фонологія сучасної української мови: Навч. посібник для студентів філологічного факультету. - Одеса,1996.
- 6.Курс сучасної української літературної мови : У 5-тьох Т./ За ред. Л.Булаховського. - К., 1951. - Т. 2: Українська мова.
- 7.Сучасна українська літературна мова: Вступ. Фонетика / За заг. ред. І. Білодіда. - К., 1969.
- 8.Сучасна українська літературна мова / За ред. А. Грищенка. - К., 1997.
- 9.Сучасна українська літературна мова / За ред. М. Плющ. - К., 1994.
- 10.Тоцька Н. І. Сучасна українська літературна мова: Фонетика. Орфоепія, Графіка. Орфографія. - К., 1981.
- 11.Українська мова / За ред. П. Дудика. - К., 1993. - Ч.1.

Допоміжна

- Аванесов Р.И. Ударение в современном русском литературном языке.-М. ,1958.- 79 с.
- Баранник Д.Х. Наголошення складних слів // УШШ.-1973.-№6.-С.24-30.
- Білоштан А.П. Наголос членних прикметників у сучасній українській літературній мові.-К.,1958.- С.3-42.
- Білоштан А.П. Про наголос іменників//Питання мовної культури.-1967.-Вип.І.-С.29-34.
- Брандт Р. Начертание славянской акцентологии.-Спб.,1880.-340с.
- Бровченко Т.О. Словесний наголос у сучасній українській мові (експериментальне дослідження).- К.,1969.-188с.
- Булаховський Л.А. Український літературний наголос (характеристика норми).-К.; Львів, 1947.- 54с.
- Булаховський Л.А. Наголос та інтонація форм середнього роду в слов'янських мовах//Мовознавство.-1969.-№2.-С.18-25.
- Булаховський Л.А. Вибрані праці: В 5-ти т.-К.,1977.-1983.-Т.2: Українська мова.-С.325-447; Т.4: Слов'янська акцентологія.-575с.; Т.5: Слов'янська акцентологія.-615 с.
- Варава Н.В. Наголошування складних слів // Культура слова.-1991. - Вип.41.-С.43-46.
- Вардомацкий Л.М. Особенности ударения существительных в русском, белорусском и украинском языках.- Минск,1988.-128 с.
- Васильев В.В. О значении каморы в некоторых дневнерусских памятниках 16-17 веков: К вопросу о произношении звука о в велико-русском наречи // Сборник по русскому языку и словесности.- Л.,1929.-Т.І.-Вып.І.-І63 с.
- Веселовська З.М. З історії українського наголосу // Наук. зап. Харків. пед. ін-ту іноз.мов,1995.- Т.3.-С.59-80.
- Веселовська З.М. Наголос іменників білоруської мови за пам'ятками 17 ст. у порівнянні з наголосом сучасної літературної мови // Філологічний збірник.-К.,1958.-С.145-156.
- Веселовська З.М. Дублетні наголоси в сучасній літературній мові // Укр.мова в школі.-1960.-№2.- С.16-21.
- Веселовська. З.М. Наголос у східнослов'янських мовах початкової доби формування російської, української та білоруської націй (к. 16 – п. 18ст.). - Харків,1970.-163с.

- Веселовська З.М. Особливості наголосу іменників в українській літературній мові (к.18-20ст.) // Мовознавство.-1971.-№3.-С.21-30.
- Веселовська З.М. Особливості наголосу прикметників в українській літературній мові (на матеріалі поетичної мови к.18-20ст.) // Мовознавство.-1972.-№5.-С. 56-61 .
- Винницький В.М. Форморозрізнявальна роль наголосу в іменниках першої відміни // Рідне слово.-1972.-Вип.6.-С.55-62.
- Винницький В.М. Дистинктивні функції наголосу в сучасній українській літературній мові: Дис. канд. філол. наук.- Запоріжжя, 1973.-231с.
- Винницький В.М. Значеннева функція наголосу в іменниках жіночого роду // УМЛШ.-1975.-№9.- С.31-40.
- Винницький В.М. Хоч слова написані однаково (наголошення іменників середнього роду)//Культура слова.-1976.-Вип.10.-С.83-89.
- Винницький В.М. А'втор-автори', дире'ктор-директори//Культура слова.-1977.- Вип.12.-С.89-94.
- Винницький В.М. Семантико-граматичне розмежування слів за допомогою наголосу // УМЛШ.- 1978.-№6.-С.34-43.
- Винницький В.М. Наголошування префіксальних безсуфіксних іменників чоловічого роду // УМЛШ.-1979.-№6.-С.25-32.
- Винницький В.М. Парокситонічна акцентуація дієслів на матеріалі поетичного мовлення І.Франка // Мовознавство.-1980.-№5.-С.14-23.
- Винницький В.М. Наголошування прикметників у поезії Т.Шевченка // УМЛШ.- 1981.- №3.-С. 26-30.
- Винницький В.М. Наголошування дієслів у поезії Івана Франка // УМЛШ.-1981 - №8.-С.44-46.
- Винницький В.М. Наголошування форм дієслова бути в поезії І.Франка (бу'ду-буду'-, бу'деш-буде'ш) // Культура слова. -1981. -Вип. 21 .-С. 10-14 .
- Винницький В.М. Акцентуація дієприслівників у поезії Т.Г.Шевченка // Культура слова.-1982.- Вип.22.-С.66-70.
- Винницький В.М. Акцентна дублетність і кодифікація (на матеріалі непохідних іменників чоловічого роду) // Мовознавство.-1983.-№6.-С.25-36.
- Винницький В.М. Наголошення іменників жіночого роду з суфіксом -к(а) у формах множини // УМЛШ.-1984.-№7.-С.45-49.
- Винницький В.М. Наголос у сучасній українській мові.-К.,1984.-160с.
- Винницький В.М. Акцентная система современного украинского литературного языка: Автореф. дисс. докт. филол.наук.-К. ,1985.-48с.
- Винницький В.М. Акцентні типи непохідних іменників чоловічого роду // Мовознавство.-1987.-№5.-С.46-55.
- Винницький В.М. Українська акцентна система: становлення, розвиток.- Львів, 2002. – 94 с.
- Винницький В.М. Акцентуаційні етюди. – Жовкля, 2004. – 280 с.
- Винницький В.М. Функційне навантаження українського наголосу. – Львів, 2010. – 373 с.
- Воронцова В.Л. Русское литературное ударение 18-20 вв.: Формы словоизменения,. - М.,1979. - 327с.
- Гальчук В.Ю. З історії акцентуації прислівників в українській мові // Мовознавство.- 1995.-№6.- С.10-19.
- Гальчук І.Ю. Історія акцентуації іменників з суфіксом -ар (-яр) української мови // Мовознавство.- 1996.-И.- С.49-57.
- Головашук С.І. Про наголос у словах Украї'на, украї'нський // Питання мовною культури.- 1969.- Вип.3.- С.77-80.
- Горпинич В.О. Наголос у назвах жителів населених пунктів України // Мовознавство.- 1969.-№2.- С.67-72.
- Дибо В.А. Славянская акцентология: Опыт реконструкции системы акцентных парадигм в праславянском.-М.,1981.-272с.
- Дибо В.А., Замятина Г.И., Николаев С.Л. Основы славянской акцентологии.-М.,1990.-284с.
- Задорожний В.Б."Єдиного слова ради" // Культура слова.-1991.-Вип.41, С.38-41.
- Зализняк А.А. От праславянской акцентологии к русской.-М.,1985.-428с.
- Иллич-Свитыч В.М. Именная акцентуация в балтийском и славянском: Судьба акцентуационных парадигм.-М., 1963.-179с.
- Колесов В.В. История русского ударения: Именная акцентуация в древнерусском языке.-Л.,1972.- 256с.

- Критенко А.П. Звукові варіанти // Мовознавство.-1967.-№1.-С.67-75.
- Мацьків П.В. Наголос і морфемна структура іменника // Мовознавство - 1994.-№1.-С.34-40.
- Мацьків П.В. Наголос і морфемна структура іменника в сучасній українській мові: Дис. канд. філол. наук.-К.,1994.-173с.
- Медушевський А.П. Складовий і словесний наголос української мови // УМЛШ.-1972.-№9.-С.26-34.
- Митрополит Іларіон. Український літературний наголос: Монографічна монографія.- Вінніпег, 1952.-304с.
- Німчук В.В. Словник П.Беринди та його місце в історії лексикографії // Мовознавство.-1978.-№2.-С.24-37.
- Огієнко І.І. Український наголос у 16 віці // Сб. ОРЯС.-Л., 1928.- Т.101.-№3.-С.444-451.
- Огієнко І.І. Східнослов'янський наголос у 14-м віці: Словник наголосів Чудівського Нового завіту 1355р.-Львів,1937.-102с.
- Павловский А. Грамматика малороссийского наречия.-Спб.,1818.-115с.
- Пилинський М.М. Деякі явища акцентології іменників // Закономірності розвитку українського усного літературного мовлення.-К.,1965.-С.85-94.
- Потебня А.А. Ударение /Подгот. к изд. В.Ю.Франчук.-К.,1973.-172С.
- Пристай Б.Р. Подвійне наголошування в сучасній українській літературній мові // УМЛШ.-1992.-№5-6.-С.41-42.
- Пристай Б.Р. Акцентні варіанти іменників та прикметників у сучасній українській мові: Дис. канд. філол. наук.-Львів,1995.-221с.
- Редькин В.А. Акцентология современного русского литературного языка.-М.,1971.-224с.
- Русанівський В.М. Закономірність у наголошуванні дієслів // УШШ.-1964.-№6.-С.16-21.
- Скляренко В.Г. Наголошування іменників першої відміни // УМЛШ.-1966.-№5.-С.22-25.
- Скляренко В.Г. Походження рухомості наголосу в іменниках типу книжка // Мовознавство.-1968.-№4.-С.58-61.
- Скляренко В.Г. Історія акцентуації іменників -а- основ української мови.-К.,1969.-148с.
- Скляренко В.Г. З історії акцентуації іменників середнього роду о-основ (іменники з кореневим наголосом) // Мовознавство.-1972.-№5.-С.62-69
- Скляренко В.Г. З історії акцентуації абстрактних іменників (іменники на -ння, -ття) // Мовознавство.-1973.-№4.-С.34-4.
- Скляренко В.Г. Історія акцентуації іменників української мови з суфіксом -ц(е) // Тези доповідей та повідомлень міжвузівської наукової конференції з питань східнослов'янського іменного словотвору.-К., 1974.-С.53-55.
- Скляренко В.Г. Історія акцентуації іменників п-основ української мови// Мовознавство.-1978.-№2.-С.14-23.
- Скляренко В.Г. Історія акцентуації іменників середнього роду української мови.- К.,1979.-111с.
- Скляренко В.Г. Праслов'янські істонації і їх відображення в українській мові // Історія української мови.-К.,1979.-С.330-344.
- Скляренко В.Г. Історія акцентуації t-основ української мови // Мовознавство.-1979.-№5.-С.38-45.
- Скляренко В.Г. Наголошені вставні голосні в східнослов'янських мовах // Мовознавство.-1980.-№4.-С. 34-38.
- Скляренко В.Г. З історії акцентуації іменників при числівниках два(дві), три, чотири в українській мові // Мовознавство.-1983.-№1.-С.60-67.
- Скляренко В.Г. Нариси з історичної акцентології української мови.-К., 1983.-239с.
- Скляренко В.Г. История акцентуации имен существительных украинского языка: Автореф. дисс. докт. филол. наук.-К.,1983.-46с.
- Скляренко В.Г. Наголошення іменника сокіл у минулому і тепер// Культура слова.-1987. Вип.33.-С.72-74.
- Скляренко В.Г. Авторські наголоси в творах Т.Г.Шевченка // Культура слова.-1989.-Вип.37.-С.22-25.
- Скляренко В.Г. "Слово о по'лку..." чи "Слово о полку'.."? // Культура слова.-1990.-Вип.38.-С.74-76.
- Скляренко В.Г. Слова з двома наголосами в поетичних творах Лесі Українки // Культура слова.-1991.-Вип.40.-С.32-35.
- Скляренко В.Г. Наголошення іменника човен у минулому і тепер // Культура слова.-1992.-Вип.42.-С.90-92.

Скляренко В.Г. Історія українського наголосу. Іменник. – К., 2006. – 709 с.
Сологуб Н.М. У цві'ті - у цвіту' // Рідне слово.-1974.-Вип.8.-С.45-51.
Суперанская А.В. Ударение в заимствованных словах в современном русском языке.-М.,1968.-310с.
Федянина Н.А. Ударение в современном русском языке.-М., 1976.-304с.
Франчук В.Ю. Праці 0.0.Потебні з акцентології //Мовознавство.-1971.-№3.-С.38-46.
Хазагеров Т.Г. Развитие типов ударения в системе русского именного склонения.-М.,1973.-171с.
Чернецький В.К. Наголос іменників pluralia tantum // Рідне слово.-1971.-Вип.5.-С.67-73.
Юрчук Т.Г. Зміни в системі акцентних варіантів (на матеріалі російської мови) // Мовознавство.-1971.-№3.-С.31-37.

Словники

Головачук С.І. Складні випадки наголошення: Словник-довідник.-К.: Либідь, 1995.-191с.
Орфоепічний словник української мови: У 2-х т. / За ред. М.М. Пешак. – К.: Довіра, 2001.
Погрібний М.І. Орфоепічний словник.-К.: Рад. школа, 1984.-629с.
Погрібний М.І. Словник наголосів української літературної мови К.: Рад. школа, 1964.-639с.
Русское литературное ударение и произношение: Опыт словаря-справочника // Под ред. Р.И.Аванесова и С.И.Ожегова.-М.,1955.-579с.
Українська літературна вимова і наголос: Словник-довідник.-К.: Наук. думка, 1973.-724с.

Інформаційні ресурси

1. Сайт викладача
2. Посилання на кількість підручників у бібліотеці.

Бондар О. І. Сучасна українська мова : фонетика, фонологія, орфоепія, графіка, орфографія, лексикологія : навч. посіб. / О. І. Бондар, Ю. О. Карпенко, М. Л. Микитин-Дружинець. – К. : Академія, 2006. – 367 с. (25 примірників у бібліотеці МНУ ім. В. О. Сухомлинського)
Сучасна українська літературна мова: підручник / А. П. Грищенко, Л. І. Мацько, М. Я. Плющ та ін. ; за ред. А. П. Грищенка. – К. : Вища школа, 1993. – 366 с. (100 примірників у бібліотеці МНУ ім. В. О. Сухомлинського)
Сучасна українська літературна мова: підручник / М. Я. Плющ, С. П. Бевзенко, Н. Я. Грипас та ін. ; за ред. М. Я. Плющ. – К. : Вища школа, 1994. – 414 с. (120 примірників у бібліотеці МНУ ім. В. О. Сухомлинського).
Скляренко В.Г. Нариси з історичної акцентології української мови / В.Г.Скляренко. – К., 1983. – 240 с. **(4)**
Скляренко В.Г. Праслов'янська акцентологія / В.Г. Скляренко. – К., 1998. – 343 с. **(10)**
Скляренко В. Г. Історія українського наголосу. Іменник / В.Г. Скляренко. – К., 2006. – 709 с. **(2)**

Джерела в інтернеті.

478027_38044_sklyarenko_v...
vynnytskyi_nagolos_u_such...
<http://irbis-nbuv.gov.ua/>